

TEKSTI Juha Jaakkola

Jääkarhu saunassa

Taksin ovi paukhaa takanani. Heitän repun viereeni ja lysähän kasaan takapenkille. Sanjay vilkaisee nopeasti olkansa yli ja katsoo huolestuneen näköisenä

- No good, sir?

Kyynelet tulvahtavat silmiini.

- No Sanjay, no good.

Puristan ulkomaalaisten rekisteröintiviraston poliisivirkailijan minulle antamaa ruskeaa kirjekuorta jonka päällä lukee: Ministry of Home Affairs, New Delhi 110001. Näytän kuorta Sanjaylle

- Please, fast.

Lähdemme liikkeelle. Tiedän että ministeriön virkailijat poistuvat tiskeiltään 14:30. Kelloni näyttää 14:42. Päätän silti mennä ja keksiä jotain lennossa. Korvissani soivat tuiman poliisivirkailijan sanat:

- Jos saatte vielä tänään hankittua ministeriöstä meille luvan papereidenne käsittelyyn, saatamme hoitaa asianne. Olemme auki kuuteen saakka. Muuten paperinne lähetetään Mumbaihin vähintään kolmeksi viikoksi.

Tämä on viimeinen mahdollisuus. Nukahdan hetkeksi Delhin kiduttavassa 45 asteen kuumuudessa, jolta Sanjayn takasin takapenkki on lähes ainoa pakopaikka.

Neljä vuotta. Alusta loppuun. Joku sanoisi, että se on lyhyt aika Intian adoptioissa - ja olisi kai tilastollisesti oikeassa. Neljä vuotta maanis-depressiivistä vuoristorataa, omituista onnenpyörää, jonka sektorit ovat salattuja tai käsittämättömiä; neljä vuotta kilvoittelua, jossa tuntuu kuin olisi missiki-soissa ja yrittäisi hymyillä tuntemattomille koko hampaistollaan keuhun tavoittelevansa ihmiskunnan ykseyttä ja maailmanrauhaa.

Nuo neljä vuotta ovat päässäni yhtenä möykkynä. En enää erota päiviä, kuukausia tai edes vuosia - monen asian osalta en edes halua. Muistan kuitenkin merkityksellisiä hetkiä ja hyviä ihmisiä - niitä haluan muistaa.

Muistan adoptiovalmennuskurssin 2009, jossa ensimmäistä kertaa ymmärsin palasen siitä, mihin olemme ryhtyneet ja

jossa saimme verratonta vertaistukea.

Muistan kuinka sain kesällä 2011 puhelun adoptioapalveluntajaltamme Interpediasta ollessani työtoverini autossa matkalla lounaalle, enteellistä ehkä, intialaiseen ravintolaan:

- No moi, meillä olisi täällä nyt teille esittää tällaista söpöä ja nauravaista puolitoistavuotiasta poikaa.

Meinasin laskea alleni, sillä emme olleet odottaneet lapsiesitystä aivan vielä - enkä ollut puhunut asiasta vielä toisensä. Mölisin puhelimeen jotain epämääräistä, näykin lounaasta vain muutamia paloja ja kävelin ympäri ravintolaa, kun en voinut paikallanikaan pysyä. Se oli meidän raskaus-testimme sininen viiva, josta alkoi todellinen odotus, odotus joka lopulta kesti noin vuoden.

Muistan, kuinka lokakuussa 2011, viikkoa ennen adoptio-oikeuskäsittelyämme Intiassa, saimme viestin, että tuomarimme on vaihtunut ja entisen, sujuvan tuomarin tilalle astuu adoptiokielteisenä tunnettu tuomari, joka ensi töikseen jää kuukauden lomalle.

Ja ennen kaikkea muistan, kuinka saimme helmikuussa 2012 taas puhelun Interpediasta:

- Meillä on hyviä ja huonoja uutisia. Tuomarinne on taas vaihtunut, juttunne menee käsittelyyn ja oikeuskäsittelypäivämäärä on viikon päästä. Uusi tuomari vaatii ehdottomasti perheiden läsnäoloa huoltajuuskäsittelyssä. Sen jälkeen joudutte palaamaan takaisin Suomeen odottelemaan lapsenne passikäsittelyä. Ehdittekö viikossa Mumbaihin?"

Mumbain kansainvälinen lentokenttä viikkoa myöhemmin. On keskiyö, kun pujottelemme vaimoni ja viisi-vuotiaan esikoisemme kanssa rynnäkkökiväärimiesten lomasta terminaalin ulkopuolelle. Intia iskee kasvoille maineensa veroisesti: lämpö, melu ja käsittämätön tuoksujen sekamelska saa aistit välittömään shokkiin. Pakokaasun, mausteiden ja kerosiinikeitimien katku salpaa hengityksen, joka puolella huudetaan ja heilutellaan kylttejä ja yölläkin on niin kuuma, että paita liimautuu kiinni ihoon.

NETTIARTIKKELI

Olemme tilanneet majapaikasta ilmastoidun taksin noutamaan meitä - ja sellaisen me saamme. Auto, merkiltään luulakseni Hindustan, muistuttaa lähinnä pahvilaatikkoa joka pysyy kasassa kengännauhoilla, teipillä ja rukouksella, mutta ilmastointilaitte siitä kyllä löytyy. Mumbain liikenne on kaoottinen yölläkin, joten pidän esikoista kaksin käsin kiinni sylissäni ja kurkistelen varovasti silmäluomien välistä suurkaupungin yötä. Mumbai muistuttaa muurahaispesää, joka näyttää pinnalta sattumanvaraiselta sekamelskalta, mutta tarkemmin katsottuna kuhinassa on oma järjestelmällinen logiikkansa. Se ei vain avaudu satunnaiselle tarkkailijalle. Minulle ja esikoiselle jää säestäjän ja tukijoukon rooli, jonka hoidamme niin antaumuksella kuin kaksi cowboyta kaukana kotoa vain pystyy.

Meillä on kolme päivää aikaa totutella uuteen ympäristöön ennen oikeudenkäyntiä. Vaikka jokainen kadun ylitys muistuttaa tietokonepelin toimintajaksoa ja Mumbain itäisessä lähiössä emme varsinaisesti sekoi- tu paikalliseen asujaimistoon, alkaa tien yli syöksähtelyyn ja jatkuvaan tuijotukseen tottua varsin pian. - Älkää välittäkö, intialaiset ovat tuijottelijakansaa, kuittaa majapaikkamme emäntä, jolle olen paljosta kiitollisuudenvälillä Intia-hämmennykseni pehmentämisestä.

Minulta on etu- ja jälkikäteen kysytty, miltä tuntuu tavata vuosia odotettu lapsensa. Emotionaaliset lataukset ja patoutuneet tunteet; kaipausta, epätoivo, pelko, epävarmuus, rakkaus ovat sisälläni yhtenä rautamöykynä mennessämme Bal Anandin lastenkotiin ensimmäistä kertaa ja pelkään, että tuo raskasmetallipallo räjähtää rinnassani kohdatessaan katalyyttinsä. Ja sitten, äkkiarvaamatta, vastusteleva, itkevä, kauhuissaan oleva kaksivuotias lapsemme kannetaan päiväuniltaan suoraan eteemme istumaan. Puhkean kyyneliin, mutta en oikeastaan tunne mitään sellaista, mitä olin kuvitellut. Kaikki tuntuu luonnolliselta ja tilanteen huomioonottaen rauhalliselta. Poika kiinnittyy nopeasti uuteen äitiinsä, eikä päästä parin päivän tapaamisten aikana hetkeksikään irti. Minulle ja esikoiselle jää säestäjän ja tukijoukon rooli, jonka hoidamme niin antaumuksella kuin kaksi cowboyta kaukana kotoa vain pystyy.

Oikeuskäsittelypäivän aattona valmistelemme vaimoni kanssa toisiamme kuten olemme amerikkalaisista oikeus- salidraamoista oppineet. Käymme läpi adoption perustelut englannin kielellä, kirjoitamme tukisanalistoja, iskemme toisiamme yllättävillä kysymyksillä ja koitamme kaikin keinoin valmistautua edessä olevaan ristikuulusteluun, jonka mahdollisuudesta lastenkodin työntekijät ovat meitä pelonsekaisin äänenpainoin varoittaneet.

Mumbain korkein oikeus sijaitsee kaupungin keskustassa viktoriaanisessa rakennuksessa, joka jylhässä linnamaisuudessaan muistuttaa Harry Pottereista tuttua Tylypahkaa. Sen käytävillä syöksähtelee asianajajia brittiläisistä oikeussaleista tutuissa mustissa kaavuissaan. Huomaan tumman puku- ni käyvän 35 asteen helteessä pian melko ahdistavaksi ja huvitan itseäni miettimällä, mitä asianajajien kaapujen alta mahtaa löytyä - luultavasti aika vähän. Päätän kuitenkin olla riisumatta takkiani, sillä olen raahannut pukuani yli 6000 ki- lometriä ja pidän sen päällä vaikka henki lähtisi.

Viisi minuuttia ennen oikeuskäsittelyä asianajajamme saapuu, pitää meille lyhyen puhuttelun ja sitten mennään. Kravatti puristaa kaulaani astuessamme tuomarin pieneen kammioon. Minut istutetaan tuomarin eteen ja patriarkaalisen järjestyksen mukaan vaimo saa hoitaa lapsia taustalla. Jännitykseni helpottaa hieman, kun eläkeikää lähestyvä ka- rismaattinen naistuomari tervehtii meitä rennosti ja tarjoaa lapsille karamellit. Hänen ystävällisistä silmistään näen heti, että emme ole salissa vastustajina. Istun alas ja vastaan muutamaankin yksinkertaiseen kysymykseen koittaen muistaa aloittaa lauseet aina "Your Honor". Tuomari ja asianajaja käy- vät läpi nopeasti nipun asiakirjoja, tuomari muistuttaa mi- nua pankkitalletuksesta, joka adoptiolapsen tilille tulee tehdä kahden vuoden sisällä ja sen jälkeen hän onnittelee minua: - Congratulations. Mietin, onko tänään syntymäpäivä- ni, vai mistä on kysymys ja joko tuo pelätty ristikuuluste- lu kohta alkaa. Tuomari huomaa hämmennykseni ja tois- taa onnittelet. Kysyn asianajajalta, oliko tämä tässä? - Yes, that's it, congratulations, hän vastaa. Mielessäni ris- teilevät sekavat tunteet. Toisaalta tunnen sanomatonta rie- mua, olenhan nyt virallisesti lapseni huoltaja, eikä sitä voi mikään maailmassa ottaa minulta pois. Toisaalta tunnen val- tavaa suuttumusta: olen matkustanut maailman toiselta puo- lelta, viettänyt unettomia öitä ja harjoitellut valtavan määrän lakitekniisiä alakoukkuja tätä kuuden minuutin kumileimasin- käsittelyä varten.

Oikeuskäsittelyn jälkeen joudumme vaikean valinnan eteen. Meillä on vielä kolme päivää aikaa Mumbaissa. Olemme tuomarin vaatimuksesta tavanneet lapsemme ja viettäneet kaksi päivää lastenkodilla ja oikeustalolla hänen kanssaan. Poika on alkanut selvästi kiintyä uuteen äitiinsä. Meidän pitää kuitenkin matkustaa pois maasta vielä pari kuukaudeksi ennen varsinaista hakumatkaa. Punnitsemme lapsen etua ja omia halujamme ja joudumme tekemään sydäntäsärkevän ratkaisun: emme enää tapaa poikaamme tällä matkalla. Em- me halua enää syventää suhdettamme ja aiheuttaa lapselle entistä traumaattisempaa hylkäämisen kokemusta. Loppupäi- vät siis harrastamme raskain mielin turistiasioita ja koitam- me tutustua uuden perheenjäsenemme synnyinkaupunkiin.

Seuraavat kaksi kuukautta elämme taas odotuksen sakeassa sumussa - tunne joka on viime vuosina hallinnut elämäämme. Se on kuin pistelevä, tukahduttava peitto, jonka alla on vain ollut pakko oppia elämään ja jonka pystyy hetkittäin jopa unohtamaan. Tilanne on skitsofreeninen: minulla on nyt virallisesti poika, jolla on suomalainen henkilötunnus, joka ei tunne minua ja joka asuu yli kuuden tuhannen kilometrin päässä, lastenkodissa.

Yksitoista kuukautta lapsitiedon saamisesta seisomme taas Mumbain kansainvälisellä lentokentällä, taskussamme kolme menolippua ja neljä paluulippua. Tällä kerralla en ole shokissa. Tällä kerralla en ole emotionaalisesti varautunut. Tällä kerralla olen tehokas, tunteeton ja päättäväinen terminaattori, jolla on vain yksi tehtävä: hakea poika kotiin. Ensimmäinen viikko on tarkoitus viettää Mumbaissa koko nelihenken perheen voimin, rauhassa toisiimme tutustuen ja voimia keräten. Toinen viikko on suunniteltu vietettäväksi Delhissä paperisodassa. Lait ja käytännöt Suomessa ja Intiassa ovat muuttuneet edellisten kuukausien aikana, eikä kukaan oikein tiedä miten. Me olemme pilottiperhe, jonka pitää ensimmäistä kertaa saada lapselle maastapoistumisviisumi Intian viranomaisilta.

Olemme päättäneet, että emme enää tapaile perheemme kuopusta lastenkodissa, vaan kun seuraavan kerran menemme sinne, lähdemme sieltä hänen kanssaan, lopullisesti. Matkan toisena päivänä kuljemme viimeisen kerran Bal Anandin portista sisään. Vietämme aikaa pojan kanssa, joka on jälleen shokissa ja tarrautuu uuteen äitiinsä kuin hukkuva pelastusrenkaaseen. Illalla järjestetään lastenkodin perinteinen lähtöjuhla, jossa kaikki jäävät lapset hyvästelevät lähtevän kortein, lahjoin ja halauksin. Juhla on hyvin tunteikas, mutta valitettavasti en osaa nauttia siitä, niin hämmäntävä tilanne on meille kaikille ja niin kirkkaana terminaattorin mielessäni on vain yksi ajatus: pois täältä.

Lastenkodin portti kolahtaa takanamme ja me olemme nyt yhdessä. Perheenä. Me Neljä. Emme enää eläessämme eroa, tuli mitä tuli. Loppuviikko Mumbaissa sujuu leppoisasti, tutustuminen etenee hyvin ja kuopus alkaa luottaa meihin, leikkii välillä veljensä kanssa ja pelaa palloa minun kanssani, vaikka edelleen ripustautuu tiukasti äitiinsä. Meillä alkaa olla jopa rentoa ja mukavaa. Sopeutuminen uuteen perheeseen toteutuu myös niin, että lapsi alkaa vierastaa, jopa pelätä paikallisyväestöä. Arvelemme, että pieni mieli ei vielä osaa luottaa tilanteeseen vaan pelkää joutuvansa takaisin lastenkotiin. Tilanne on tietysti siinä mielessä kiusallinen, että Mumbaissa on aika paljon paikallisyväestöä. Emme esimerkiksi saa otettua lapsesta uutta passikuvausta, koska poika saa niin kovan paniikkikohtauksen valokuvaamossa.

Mutta kaikella hyvällä on aikansa. Indira Gandhin kansainvälinen lentokenttä, New Delhi. Intian matkailuministeriön mainos toivottaa tervetulleeksi: "Incredible India!". Auringko säteilee 45 asteen voimalla kuivaa sisämaan kuumuutta. Astumme terminaalista ulos mekaanisen tuulettimen alle, joka työntää päällemme vain käsittämättömän tukahduttavaa kuumuutta. Purskahdamme vaimoni kanssa epäuskoiseen nauruun. Jokainen kävelty satametrinen tuntuu vaaralliselta ponnistukselta pohjoisen jääkarhulle. Helle on kuitenkin pienen vastuksemme Delhin kierroksella, kuten saamme myö-

hemmin huomata.

Oikeuden päätöksen vahvistaminen, Suomen passi Suomen suurlähetystöstä, exit-viisumi Foreigners Regional Registration Officesta (FRRO). Kuvio on yksinkertainen ja tehtävät sekä niiden täyttämiseen arvioitu aika juoksevat terminaattorin viisirissä vihreällä tekstillä katkeamattomana virtana.

Alku menee hyvin. Saamme paikallisella avustuksella oikeuden päätöksen vahvistettua ensimmäisenä päivänä, saamme pienellä viivytyksellä Suomen passin teetettyä suurlähetystössä toisena päivänä ja olemme hyvissä ajoin valmiit kohtaamaan paikallisbyrokratian. Ja sen me todella kohtaamme. Sanon tämän kaikella sillä nöyryytetyn ihmisen katkeruudella, jonka olen padonnut sisääni ja yrittänyt muuttaa vahvistavaksi kokemukseksi: delhiläinen virkamies ei keskimäärin ole kansan palvelija vaan korruptoitunut, tärkeilevä despootti. Joudumme käsittämättömään kafkalaiseen limboon, jossa mitään ei saa sieltä mistä piti, olemme aina väärässä paikassa tai väärällä luukulla, kukaan ei tiedä, halua tai ehdi kertoa mitä pitäisi tehdä.

FRRO:n virkailija: - Menkää Ministry of Home Affairsiin (MHA), hankkikaa lupa exit-viisumin hakemiseen ja palatkaa tänne.

- Are you sure, sir? We were told that...

- Am I sure? AM I SURE...!!!

Taksilla kovaa kyytiä kotimaan asioiden ministeriöön. Lapset piirtelevät viraston lattialla lukuisten jonojen, tungoksen, hikisen kansallisuuksien sekamelskan keskellä. Jokainen jonotus, yleensä väärälle tiskille, kestää ikuisuuden.

MHA:n virkailija: - Ei täältä mitään lupia tarvita eikä täällä niitä myönnetä.

- Are you sure sir, we were told that...

MHA:n toinen virkailija: -Tokihan täältä lupa siihen tarvitaan ja viisumianomus valmistellaan täällä. Tiski on jo suljettu, mutta valmistelija suostui odottamaan vielä viisitoista minuuttia. Tuo virkailija voi auttaa ja ohjaa teidät sitten valmistelijan luokse.

- Päivää, te voitte kuulemma aut...

Tuo Virkailija: - SIT DOWN!

Lysähdämme kuuliaisesti penkille. Tuo Virkailija istuu tuoliinsa ja mulkoilee meitä vihamielisesti. Hän kääntää selkensä ja alkaa kovaan ääneen keskustella kollegansa kanssa niitä näitä, luultavasti kriketistä. Keskustelu jatkuu ja jatkuu. Väliillä Tuo Virkailija vilkaisee olkansa yli kuin varmistaakseen, että meillä on mahdollisimman paha olla. Nielen turhautumisen karvainta kyyneleitä ja tuijotan kelloa vain nähdäkseen silmänurkasta, kuinka valmistelija tulee pois tiskiltään ja lähtee kotiin. Päivä on menetetty, eikä niitä ole montaa jäljellä. Tuo Virkailija näyttää tyytyväiseltä - epäilen juuri maksaneeni kolonialistien laskua.

Sama jatkuu seuraavana päivänä, mutta nyt olen matkassa yksin, olen jonossa jo ministeriön avaamisaikaan sekä päättäväisempi ja paremmin valmistautunut. Ymmärrän jonotusnumeroiden olevan täyteen tupatussa ministeriössä

NETTIARTIKKELI

vain paikallista hirtehisuumoria ja onnistun tunkeutumaan palvelutiskille huitovien ja huutavien iranilaismiesten kainaloiden alta. Lätkäisen paperipinoni valmistelevalle virkailijalle nenän alle ja ihmeellistä kyllä, hän ottaa minut käsittelyyn. Oletan tämän johtuvan siitä, että hän on kaaoksen keskellä vaikuttanut kohteliaasta käytöksestäni ja hyvin järjestettyä asiakirjanipustani. Tsap tsap, leimasin laulaa ja paperit on valmisteltu. Intiassa tunnutaan rakastavan leimoja.

Iltaisin, virastokierrosten jälkeen olemme liian uupuneita poistuaksemme majapaikasta. Syömme joka ilta ainoan tarjolla olevan illallisen, dalia, palak paneeria ja kanaa. En halua enää koskaan nähdäkään dalia. Emme myöskään jaksa lähteä mihinkään, joten illat kuluvat yhdessäolon opetteluun pienessä huoneessa, mikä on sinänsä varsin mukavaa - minimalistinen ympäristö lähentää meitä, emmekä enempää oikeastaan osaa kaivatakaan. Kuvaavaa Delhin viikosta on se, että kamerastani löytyy jälkeensä vain neljä valokuvaa, joista kaksi on virastojen julkisivuja.

Toiseksi viimeisenä päivänä lähdän FRRO:hon hakemaan kaivattua viisumileimaa lapsen passiin. Sähkökatko. Jään jumiin majapaikkamme kahden neliön umphissiin. Pääsen lopulta ulkomaalaisvirastoon. Lupa ministeriöltä löytyy, mutta valmisteltuja papereita ei. Saan luvan kuitenkin itse valmistella uudet. Sähkökatko. Kaikki ulos helteeseen. Vesi on vähissä ja alan nähdä mustia pisteitä. Tunnin päästä sähkökatko on ohi. Paperit valmiiksi. Tiskille. Poliisivirkailija katsoo papereita tuimasti ja toteaa:

- Lapsi on kotoisin Mumbaista, papereita ei voida vahvistaa Delhissä, lähetämme ne Mumbaihin, josta ne tulevat takaisin ehkä kolmessa viikossa.

Romahdan. Ei voi olla totta. Laitan käteni ristiin ja anon virkailijaa harkitsemaan uudelleen.

- Ei käy.

-Jos nyt kumminkin kävisi, sir?

Sepitän traagisia tarinoita perheestä, vatsatautisista lapsista jotka eivät enää kauaa selviä Intiassa, sairaasta äidistä, hämmäntävästä vararikosta jos lentoliput perutaan ja työpaikan menetyksestä jos en ole maanantaina Suomessa. Virkailija katsoo minuun, kirjoittaa jotain lapulle, laittaa lapun ruskeaan kirjjekuoreen ja toteaa:

- Hyvä on. Jos onnistutte hankkimaan kotimaan asioiden ministeriöstä poikkeusluvan vahvistaa paperinne täällä, me suostumme tekemään sen.

Taksilla ministeriöön juuri ennen sulkemisaikaa. Pääsen sisään. Ojennan ruskean kirjjekuoren virkailijalle.

- Ei onnistu.

-Jos nyt kuitenkin onnistuisi, sir?

- Ei onnistu.

- Voinko puhua esimiehenne kanssa, sir?

Käyn läpi viisi virkailijaa, esitän kaikille saman sydäntä särkevän rukouksen, henkiset housunpolveni ovat jo puhki matelusta kun jostain käsittämättömästä syystä saan vihdoin anottua audienssin virkailijoiden esimiehen puheille. Kohtaan hänet ministeriön nyt jo tyhjässä odotushuoneessa.

- Ei onnistu, hän sanoo.

Olen kuin tappelun hävinnyt koira, joka heittäytyy selälleen ja paljastaa kaulansa:

- Jos nyt kuitenkin onnistuisi, Sir. Perheeni...lapset...vararikko....talo paloi.....

- Pieni hetki, käyn neuvottelemassa, antakaa paperinne.

Viisitoista kiduttavaa minuuttia myöhemmin esimies saapuu ja ojentaa minulle uuden ruskean kirjjekuoren, jossa on lupa vahvistaa lapsemme paperit Delhissä. Meinaan pyöryä.

Taksilla takaisin ulkomaalaisvirastoon juuri ennen sulkemisaikaa.

- Lupa on kunnossa, mutta lapsenne syntymätodistuksen kopioissa on eri sarjanumerot.

- Kyllä Sir, koska niitä annetaan kaksi.

- En ole moisesta kuullutkaan. Emme voi vahvistaa näitä. Tulkaa huomenna takaisin alkuperäisten syntymätodistusten kanssa niin katsotaan.

Palaan takaisin hotellille, juon puolikkaan olutpullollisen, ripuloin, oksennan ja minulle nousee korkea kuume. Stressi ja kuumuus korjaavat satoaan.

Viimeisenä päivänä ennen paluulentoa olen vielä heikkona, mutta valmiina taisteluun. Lähdemme koko perheen voimin FRRO:hon näyttämään säälittävältä. Olemme käyttäneet kaikki vähäiset suhteemme ja saaneet järjestettyä avuksi paikallisen miehen, joka on tottunut asioimaan ulkomaalaisvirastossa. Hän ottaa paperimme, kävelee jonojen ohi, keskustelee poliisien ja virkailijoiden kanssa hetken naureskelten ja pam! Himoittu leima on poikamme passissa. En tiedä enkä halua tietää - aavistan toki - miksi asiat sujuivat niin yksinkertaisesti. Kävelemme vaimoni kanssa pala kurkussa, hölmösti hymyillen ja viisumileimaa kuin harvinaista timanttia tuijottaen kiireesti viraston pitkä ja pimeää käytävää ulos, aivan kuin peläten, että joku vielä pysäyttää meidät.

- Olisitte ottaneet minuun yhteyttä jo alkuvuikosta, niin olisitte saaneet viisuminne jo neljä päivää sitten, auttajamme, enkelimme, toteaa hymyillen.

Vielä lentokentällä pelkään, että jokin menee vikaan. Olemme kuulleet kauhutarinoita vuosikautia kestäneistä haku- matkoista. Maastapoistumisportin sikhivirkailija tarkastelee perhettämme arvioivasti, kysyy ystävälliseen sävyyn monta melko tungettelevaa kysymystä, kutsuu muutkin virkailijat ihmettelemään sekalaista sakkiamme ja sitten portti aukeaa: vapaus. Rentoudun vasta kun kone on poistunut Intian ilmatilasta, niin hermoherkäksi olen viime päivinä tullut. Helipotuksesta sekapäisenä kohtaan Helsinki-Vantaalla perheeni ja sukulaiseni. Delhin virastopompottelu alkaa pian tuntua kaukaiselta ja koetut nöyrytykset sekä nuollut kengänpohjat kunniamerkeiltä sielun arpikudoksessa. Ja mehän pääsimme kotiin, tavoiteajassa. Käänän terminaattoriasetuksen pois päältä. Varsinainen matkamme kesäisen koleassa Helsingissä on vasta alussa - perheenä.

- Kiitos Sanjay ja hyvästi. Autosi on ollut ainoa levähdyspaikka Delhissä. Ainoa asia, johon on voinut luottaa.

- Kiitos, Sir. Jos teillä tai ystävillänne on koskaan tarvetta taksille Delhissä, älkää unohtako Sanjay'ta.

- En koskaan unohda Sanjay'ta. Ja ystäviä on tulossa paljon Delhiin tänä kesänä."